

Hvor meget dyrere er det at leve i Grønland end i Danmark?

Af Zdravka Bosanac og Daniel Schütt (Grønlands Statistik)

Forbrugerpriserne er højere i Grønland end i Danmark. Men hvor dyrt er det egentligt at leve i Grønland i forhold til Danmark? Og i forhold til resten af Norden?

Med udgangspunkt i undersøgelser af prisniveauerne foretaget i juli 2016 sammenlignes forbrugerprisniveauet i de to lande. Desuden ser denne analyse nærmere på forskelle i forbrugsmønstrene mellem de to landes indbyggere, som for nogle grupper af varer og tjenester er ret store.

Analysens hovedkonklusioner:

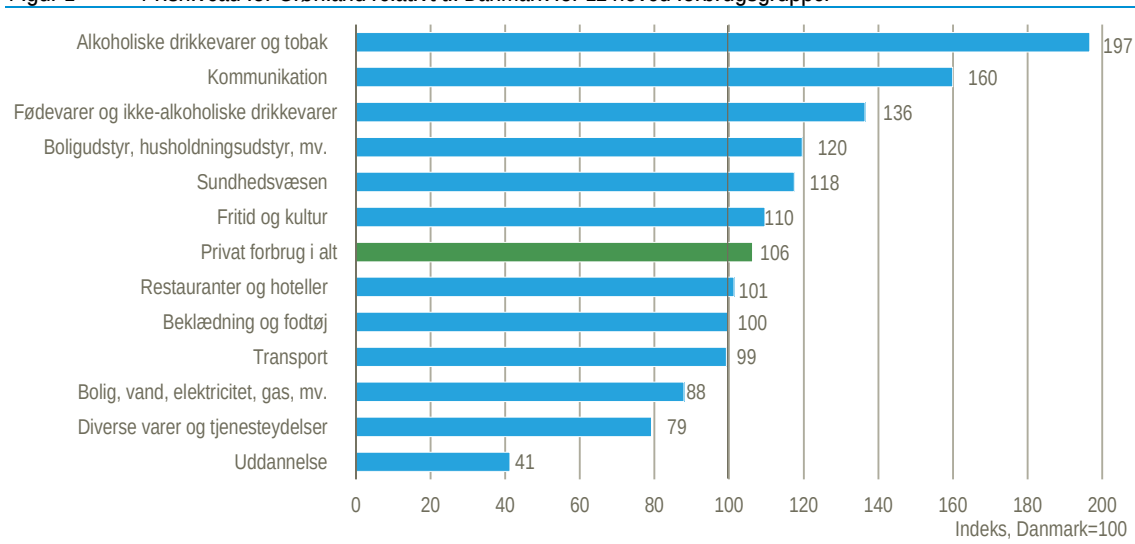
- Grønland har et forbrugerprisniveau, som er 6 pct. højere end Danmarks.
- Blandt EU og de nordiske lande er Grønland det dyreste land efterfulgt af Norge og Danmark.
- *Alkoholiske drikkevarer og tobak* er næsten dobbelt så dyre i Grønland som i Danmark, mens *Kommunikation* er 60 pct. dyrere.
- *Bolig, vand, elektricitet, gas, mv.* er ca. 12 pct. billigere i Grønland end i Danmark, mens *Diverse varer og tjenesteydelser* er ca. 21 pct. billigere.
- Køb af *Fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer* udgør 22 pct. af privatforbruget i Grønland – mod kun 12 pct. i Danmark. Til gengæld bruges en mindre andel af det private forbrug på bolig og transport i Grønland.

Forbrugerpriserne er 6 pct. højere i Grønland end i Danmark

Grønlands geografi, klima og transportinfrastruktur, som er nærmere beskrevet i boks 1, har stor betydning for prisniveauet og for sammensætningen af forbruget.

Samlet er forbrugerpriserne i Grønland 6 pct. højere end i Danmark. For nogle vare- og tjenestegrupper er der dog væsentligt større prisforskelle mellem Danmark og Grønland, jf. figur 1, som viser prisniveauet i 12 hovedgrupper af varer og tjenester.

Figur 1 Prisniveau for Grønland relativt til Danmark for 12 hoved forbrugsgrupper

Den største prisforskel er for *Alkoholiske drikkevarer og tobak*. *Alkoholiske drikkevarer og tobak* er næsten dobbelt så dyre i Grønland som i Danmark, mens prisniveauet for *Kommunikation* er 60 pct. højere i Grønland end i Danmark.

I Grønland er *Fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer* 36 pct. dyrere end i Danmark, mens *Boligudstyr, Husholdningsudstyr, Sundhedsvæsen* og *Fritid og kultur* er mellem 10 og 20 pct. højere.

At spise ude og købe tøj koster det samme. For *Restauranter og hoteller, Beklædning og fodtøj*, samt *Transport* er prisniveauet nemlig omtrent det samme i begge lande.

Der er også nogle grupper af varer og tjenester, som er billigere i Grønland end i Danmark. Prisniveauet for fx *Bolig, vand, elektricitet, gas, mv.* er 12 pct. lavere i Grønland end i Danmark, mens prisniveauet for *Diverse varer og tjenesteydelser* er 21 pct. lavere. Prisniveauet for *Uddannelse* ligger på under halvdelen af det danske prisniveau. Det skal dog bemærkes, at *Uddannelse* fylder relativt lidt i det private forbrug (under 1 pct. i begge lande), selvom der er mange, der tager en uddannelse. Dette skyldes, at uddannelse helt overvejende bliver betalt af det offentlige i både Grønland og Danmark.

Boks 1: Facts om Grønland

Grønland er verdens største ø, og dets geografi og størrelse er markant anderledes end Danmarks. Grønlands areal udgør ca. 2,2 mio. km², mens Danmarks areal er ca. 43.000 km². Grønland er derfor ca. 50 gange større end Danmark. Omkring 81 pct. af det samlede areal på Grønland er dækket af is, mens det isfri areal udgør 410.499 km² - et areal, der er knap 10 gange større end Danmark.

I Grønland bor der knap 56.000 mennesker. Det betyder, at hver person i det isfri område i Grønland har 1.000 gange mere plads end en person i Danmark. Befolkningen er fordelt i 17 byer og 60 bygder, som ligger næsten udelukkende på vestkysten af Grønland. På østkysten ligger kun to byer og fem bygder med knap 3.400 indbyggere i alt.

Transporten mellem byer eller bygder i Grønland foregår med fly eller skib. For passagerrejsende til og fra Grønland er fly den eneste mulighed. Der er ca. 400 km vej i de 17 grønlandske byer, når man tæller både asfalt- og jordveje med, heraf 80 km i Nuuk. Til sammenligning er der i Danmark ca. 75.000 km vej.

Indkøbsmulighederne kan være begrænsede i Grønland, da der er perioder af året, hvor forholdene på grund af havisen medfører, at der ikke kan komme forsyninger med skib til nogle byer og bygder, men ellers er der mindst én

butik i alle byer og bygder. I Nuuk er der dog også et storcenter. Hertil kommer der særlige salgssteder i de grønlandske byer, som kaldes brættet, hvor der sælges friske fisk, fugle, hval, sæl, rendyr og moskusokse. Derudover kan der være en større selvforsyningsgrad i bygderne.

Alkohol, tobak og sukkerholdige varer er meget dyre i Grønland

For forbrugsgrupperne *Alkoholiske drikkevarer og tobak* og *Fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer*, ligger priserne i Grønland væsentligt over priserne i Danmark, jf. figur 1.

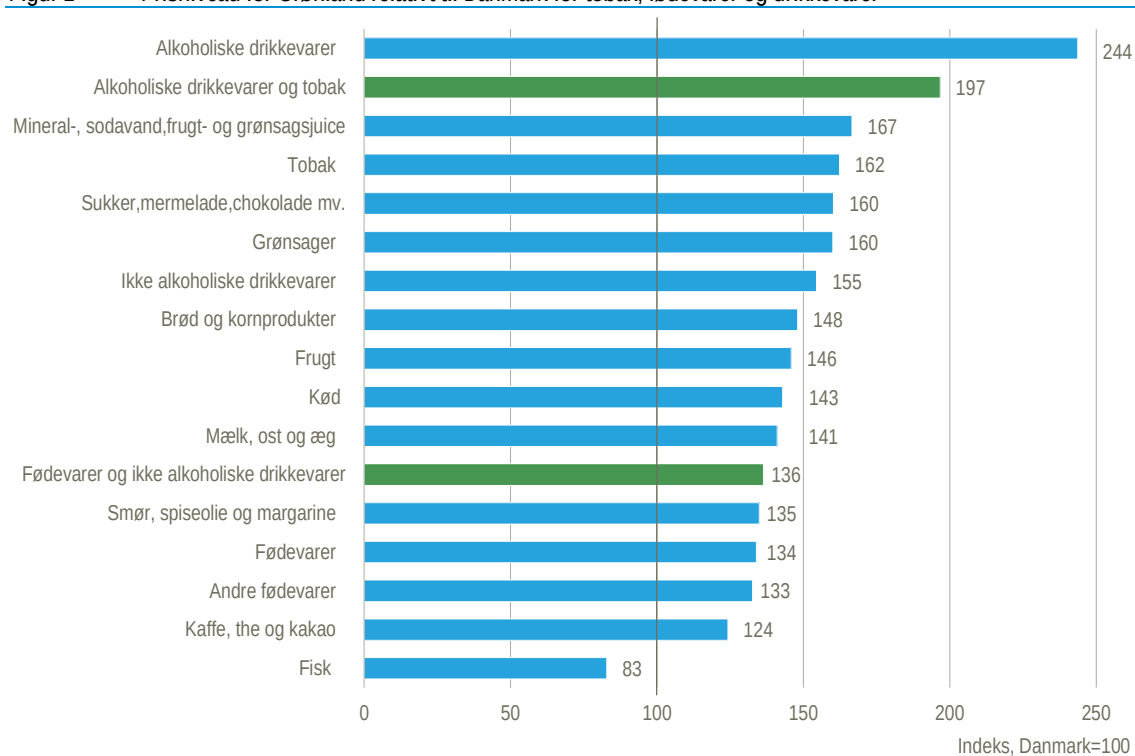
Når forbrugsgruppen *Alkoholiske drikkevarer og Tobak* deles op, fremgår det - jf. figur 2 - at prisniveauet for *Alkoholiske drikkevarer* er mere end dobbelt så højt som i Danmark (indeks 244), mens *Tobak* er 62 pct. dyrere. De høje priser på alkohol og tobak skyldes blandt andet højere afgifter i Grønland end i Danmark. På en almindelig flaske vin udgør afgiften i Grønland 50 kr., mens den i Danmark udgør ca. 9 kr. Afgifterne på Grønland blev senest hævet i 2007 i bestræbelsen på at sænke forbruget af alkohol og tobak.

Når det gælder *Fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer* ligger prisniveauindekset for varegruppen på 136, hvilket betyder, at en repræsentativ kurv af fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer i Grønland koster 136 kr., mens den samme varekurv koster 100 kr. i Danmark. Grønland er meget afhængig af import af fødevarer. Varerne importeres i høj grad fra Danmark, hvor Aalborg er den primære udskibningshavn. Egenproduktionen af landbrugsvarer er begrænset, hvilket blandt andet skyldes, at landbrugets opdyrkede areal er på 1.100 hektar, og med 38 fåreholdere¹. Til sammenligning udgør det opdyrkede areal i Danmark 2.622.580 hektar.

De føde- og drikkevarer, der trækker de grønlandske priser op er *Mineral- og sodavand, frugtjuice* samt *Sukkervarer, marmelade og chokolade mv.*, hvor priserne ligger hhv. 67 pct. og 60 pct. over de danske, jf. figur 2. En del af forklaringen på de højere priser kan tilskrives en nylig forhøjelse af afgiften på sukkervarer i Grønland.

Blandt fødevarer er det kun fisk, der er billigere i Grønland. Her ligger prisniveauindekset til gengæld 17 pct. under det danske. Grønland er en stor eksportør af fisk, og det er en af de få varer indenfor hovedgruppen *Fødevarer, drikkevarer og tobak*, der eksporteres fra Grønland. Grønlands eksport af fisk udgør således 91 pct. af den samlede vareeksport, og fiskene bliver primært eksporteret via Danmark.

Figur 2 Prisniveau for Grønland relativt til Danmark for tobak, fødevarer og drikkevarer

¹ Græsningsarealet til fårene om sommeren er ikke med i arealet, men indirekte eller delvist, da markerne også bruges til vinterfoder og hø, der bruges til fårene. Der er blevet færre fåreholdere de senere år, så de marker der opdyrkes er lavere end arealet af marker som er angivet, altså de opdyrkede markeder er formodentlig lavere end 1.100 hektar, men der er 1.100 hektar marker.

Forskellige sammensætninger af forbruget

Trods forskelle i priserne er selve vareudbuddet på det grønlandske og det danske marked ikke så forskelligt. Således stammer omkring 2/3 af importen fra Danmark, og de fleste føde- og forbrugsvarer på det grønlandske marked er importeret fra Danmark. Der er derfor et stort overlap i udvalget af varer i Grønland og Danmark.

Derimod er der relativt store forskelle i familiernes forbrugssammensætning i visse grupper af varer og tjenester. Eksempelvis bruger en gennemsnitlig dansk familie omkring 12 pct. af sit samlede forbrug på *Fødevarer og ikke alkoholiske drikkevarer*, mens en gennemsnitlig grønlandsk familie bruger næsten dobbelt så meget, nemlig ca. 22 pct., jf. tabel 1.

Undersøges forbruget på et mere detaljeret niveau, jf. bilag 1, fremgår det, at en gennemsnitlig dansk familie bruger 2,55 pct. af det samlede forbrug på kød og kun 0,46 pct. på fisk, mens en gennemsnitlig familie i Grønland bruger dobbelt så meget på kød og næsten ti gange mere på fisk end en dansk familie – og det er på trods af de lavere priser på fisk i Grønland.

Tabel 1 Vægte og prisniveauindeks efter varegrupper. Juli 2016

	Danmark	Grønland	Prisniveauindeks
	vægt		Danmark=100
Samtlige varer og tjenester	100	100	106
Fødevarer og ikke alkoholiske drikkevarer	12	22	136
Alkoholiske drikkevarer og tobak	4	11	197
Beklædning og fodtøj	5	4	100
Bolig, vand, elektricitet, gas og andet brændsel	29	24	88
Boligudstyr og husholdningstjenester	5	2	120
Sundhed	3	1	118
Transport	12	7	99
Kommunikation	2	3	160
Fritid og kultur	11	9	110
Uddannelse	1	0	41
Restauranter og hoteller	6	7	101
Andre varer og tjenester	10	10	79

Anm.: Både vægte og prisindeks er afrundede. Ikke afrundede vægte og prisniveauindeks for alle undergrupper findes i bilag 1.

Når det gælder forbruget af *Alkoholiske drikkevarer* bruger en gennemsnitlig grønlandsk familie tre gange mere af sit samlede forbrug på alkohol sammenlignet med en gennemsnitlig dansk familie. Det samlede mængdeforbrug af alkoholiske drikke i Grønland ligger på niveau med Danmark eller lidt lavere med et forbrug på hhv. 6,5 liter pr. indbygger i Grønland mod 7,8 liter i Danmark.² Den højere forbrugsudgift reflekterer derfor i høj grad de højere priser i Grønland, hvor afgiften er større.

Et andet eksempel på meget forskellige forbrugsmønstre i Grønland og Danmark er indenfor *Transport*: Mens en gennemsnitlig familie i Danmark bruger knap 12 pct. af sit samlede forbrug på transport, bruger en gennemsnitlig grønlandsk familie kun knap halvdelen af dette. Forskellen skyldes blandt andet de geografiske forhold, da der ikke er mange veje i Grønland. Derfor er der få biler og samtidig er benzin billigt. Ca. 80 pct. af det grønlandske forbrug af transport anvendes på transporttjenester såsom fly- og færgebilletter.

Forbrugsbeløbet af kommunikation i Danmark og Grønland adskiller sig ikke så meget. En gennemsnitlig dansk husstand anvender 2,15 pct. af sit samlede forbrug på kommunikation, mens en grønlandsk husstand bruger 3,28 pct. Prisniveauet for kommunikation er dog meget højere i Grønland, jf. figur 1., hvilket blandt andet kan skyldes, at det er forbundet med højere omkostninger at etablere adgang i Grønland samt at antallet af udbydere er væsentligt mindre end i Danmark. Adgangen til internet er også meget forskellig, næsten alle husstande i Danmark har internetforbindelse³, mens der er 12.000 internet forbindelser i Grønland, i forhold til 22.000 husstande.

² Kilde Grønlands- og Danmarks Statistik

³ 94 pct. af husstande

Forskelle i levestandard afhænger ikke kun af priserne

Forskelle i levestandard afhænger ikke kun af priserne, men bliver i høj grad også påvirket af personindkomsten efter skat⁴ og andre økonomiske vilkår. Den gennemsnitlige personindkomst efter skat er 17 pct. lavere i Grønland i forhold til Danmark jf. tabel 2. Sammen med det højere prisniveau betyder de lavere indtægter i Grønland, at forbrugsmulighederne relativt set er endnu lavere.

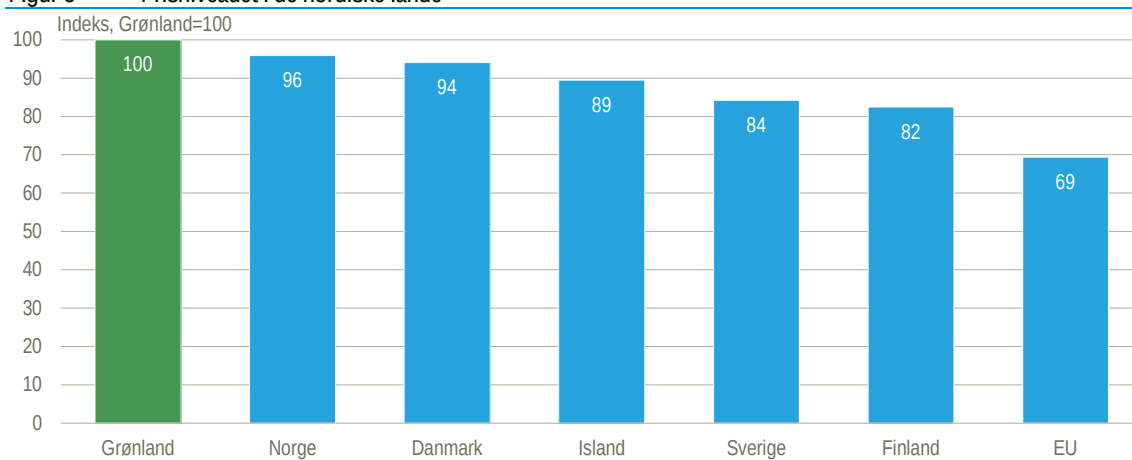
Tabel 2 Prisniveauindeks og gennemsnitlig personindkomst efter skat i Grønland og Danmark

	Danmark	Grønland	Forskel i pct.
Prisniveau (indeks, Danmark=100)	100	106,3	6,3
Gennemsnitlig personindkomst efter skat (2015)	189 213	157 089	-17,0

Grønland er dyrest i Norden

Grønland er det dyreste land i Norden. Prisniveauet i Grønland er knap 4 og 6 pct. højere sammenlignet med hhv. Norge og Danmark. Det fremgår af figur 3, der viser prisniveauet i de nordiske lande og gennemsnittet for EU i forhold til det grønlandske prisniveau, dvs. Grønland udgør basis (Grønland=100).

Figur 3 Prisniveauet i de nordiske lande

Anm.: Prisniveauindeks for Nordiske lande er opgjort for 2015 og er ikke fremskrevet til 2016. Metoden bag sammenligningen med de øvrige lande er beskrevet i bilag 2.

Boks 2: Baggrund for analysen

Formålet med undersøgelsen er at sammenligne det grønlandske prisniveau for det private forbrug med det tilsvarende for Danmark. Sammenligning af prisniveauet foretages ved at sammenligne priser for udvalgte repræsentative varer og tjenester for Danmark og Grønland. Når varer og tjenester bliver sammenlignet, skal de være identiske eller af tilsvarende kvalitet, og de skal så vidt muligt være repræsentative for det private forbrug i begge lande.

Metoden er nærmere beskrevet i bilag 2.

⁴ Indkomst efter skat er indkomst fratrukket skat. Summen af boligstøtte, børnefamilieydelse og lejeværdi af egen bolig indgår ikke i indkomst efter skat.

Bilag 1
Tabel 3

Prisniveauindeks efter varegrupper. Juli 2016

		Danmark	Grønland	Prisniveauindeks
		vægt		Danmark=100
00.	Samtlige varer og tjenester	100,00	100,00	106,3
01.	Fødevarer og ikke alkoholiske drikkevarer	12,17	22,26	136,4
01.1	Fødevarer	10,83	19,12	134,0
01.1.1	Brød og kornprodukter	1,58	2,14	148,0
01.1.2	Kød	2,55	5,39	142,9
01.1.3	Fisk	0,46	4,48	82,8
01.1.4	Mælk, ost og æg	1,65	1,45	141,0
01.1.5	Smør, spiseolie og margarine	0,37	0,21	134,9
01.1.6	Frugt	0,89	0,64	145,9
01.1.7	Grønsager	1,18	1,22	160,1
01.1.8	Sukkervarer, marmelade, chokolade mv.	1,63	2,39	160,3
01.1.9	Andre fødevarer	0,53	1,21	132,7
01.2	Ikke alkoholiske drikkevarer	1,34	3,14	154,5
01.2.1	Kaffe, the og kakao	0,43	0,62	124,2
01.2.2	Mineralvand, sodavand, frugt- og grønsagsjuice	0,91	2,51	166,6
02.	Alkoholiske drikkevarer og tobak	3,94	11,38	196,7
02.1	Alkoholiske drikkevarer	1,81	5,54	243,7
02.2	Tobak	2,13	5,84	162,3
03.	Beklædning og fodtøj	4,56	3,64	99,6
03.1	Beklædning, andre artikler til beklædning	3,65	3,16	99,1
03.2	Fodtøj	0,91	0,48	102,0
04.	Bolig, vand, elektricitet, gas og andet brændsel	29,42	24,21	87,9
04.1	Husleje	21,02	15,74	88,9
04.4	Vand	2,37	1,43	64,8
04.5	Brændsel, el, gas og varme	6,03	7,05	93,1
05.	Boligudstyr og husholdningstjenester	5,23	2,40	119,6
05.1	Møbler og boligudstyr, tæpper mv.	2,07	0,68	122,9
05.2	Boligtekstiler	0,45	0,17	118,4
05.3	Husholdningsapparater og reparation heraf	0,95	0,38	122,1
05.4	Glas, service og husholdningsredskaber	0,51	0,41	103,0
05.5	Værktøj og udstyr til hus og have	0,51	0,25	128,3
05.6	Varer og tjenester til almindelig husførelse	0,76	0,52	120,4
06.	Sundhed	3,07	0,70	117,5
06.1	Medicinske produkter	1,28	0,50	114,2
06.2	Ambulant behandling	1,79	0,20	122,0
07.	Transport	11,82	6,53	99,3
07.1	Anskaffelse af køretøjer	3,67	0,57	107,2
07.2	Drift af personlige transportmidler	6,67	0,79	77,4
07.3	Transporttjenester	1,48	5,17	115,0
08.	Kommunikation	2,15	3,28	159,9
08.1	Porto	0,04	0,12	117,6
08.2	Teleudstyr	0,30	0,41	115,2
08.3	Teletjenester	1,80	2,75	170,3
09.	Fritid og kultur	10,92	8,64	109,6
09.1	Audiovisuelt og fotografisk udstyr og databehandlingsudstyr	2,24	1,02	109,1
09.2	Andre større forbrugsgoder ifm. fritid og kultur	0,42	0,88	80,8
09.3	Andet tilbehør til fritid, haver og kæledyr	2,20	1,20	110,4
09.4	Tjenester ifm. fritid og sport	3,45	4,48	98,7
09.5	Aviser, bøger og papirvarer	1,16	0,32	116,7
09.6	Charterrejser	1,46	0,73	103,3
10.	Uddannelse	0,87	0,09	41,3
10.1	Uddannelse	0,87	0,09	41,3
11.	Restauranter og hoteller	6,22	7,16	101,3
11.1	Restauranter, cafeer, kantiner mv.	5,40	5,29	98,2
11.2	Overnatning, hoteller	0,83	1,87	115,4
12.	Diverse varer og tjenester	9,63	9,72	79,2
12.1	Personlig pleje	2,10	0,31	118,6
12.3	Andre personlige effekter	0,64	1,41	105,0
12.4	Daginstitutioner og social forsyning	1,86	1,78	51,4
12.5	Forsikringer	2,38	2,67	92,9
12.6-7	Andre tjenester inkl. finansielle tjenester	2,65	3,54	68,6

Bilag 2

Prisniveauet opgøres på grundlag af de gennemsnitlige priser for en repræsentativ stikprøve af varer og tjenester. I de europæiske prissammenligninger angives prisniveauet i det enkelte land i forhold til gennemsnittet i hele Europa (EU-28), mens denne undersøgelse angiver prisniveauet i Grønland i forhold til Danmark.

Ved at dividere købekraftpariteten med valutakursen får man et udtryk for den reelle forskel i prisniveauet imellem landene. Ændringer i valutakursen påvirker således direkte udviklingen i landenes prisniveauer. Forskelle i den faktiske valutakurs mellem fx Norge og Danmark (og dermed også Grønland), indgår dermed direkte i beregningerne. Prisniveau undersøgelser har til formål at give en indikation af størrelsesordenen af prisniveauet i et land relativt til et eller flere andre lande. Dog kan indekstallene ikke bruges til en håndfast rangorden af lande, idet mindre forskelle imellem landenes prisniveauindeks ligger inden for den usikkerhed, som er forbundet med tallene. Den benyttede stikprøve er udvalgt som en repræsentativ stikprøve for både Grønland og Danmark, hvilket betyder, at de udvalgte varer og tjenester ikke nødvendigvis er fuldt repræsentative for begge lande, men samlet set er det de mest repræsentative valg. Data kan derfor, især på detaljeret niveau, være behæftet med en vis statistisk usikkerhed.

Metodebeskrivelse

Analysens resultater er baseret på prisundersøgelser, som dækker mere end 1100 forbrugsgoder og tjenesteydelser. Priserne, der ligger til grund for prissammenligningen, er den pris, som forbrugeren betaler. Det vil sige, at der er tale om den fulde forbrugerpris inkl. moms og afgifter i Danmark og afgifter i Grønland (hvor der ikke er moms men dog høje transport- og forsikringsomkostninger for varer, der importeres bl.a. fra Danmark, Sverige og Island). Huslejen er dog en undtagelse. For husleje er boligsikring og boligstøtte ikke fratrullet i huslejerne, da boligsikring og boligstøtte ikke regnes som et tilskud i det danske nationalregnskab, men som indkomstoverførsel. Denne praksis er fulgt her.

Prissammenligningen mellem Danmark og Grønland er så vidt muligt foretaget på baggrund af allerede indsamlede priser på sammenlignelige produkter fra forbrugerprisindeksene (FPI) i hhv. Danmark og Grønland fra juli 2016. I de tilfælde, hvor priser på sammenlignelige produkter ikke kunne identificeres fra eksisterende data, og hvor det blev vurderet, at den samlede varekurv ikke var godt nok dækket, har Grønlands Statistik og Danmarks Statistik foretaget en dedikeret prisindsamling. Prisindsamlingen blev først foretaget i Grønland af Grønlands Statistik, og baseret på de varer og tjenester, som det lykkedes at prissætte i Grønland, blev der efterfølgende foretaget en tilsvarende prisindsamling i Danmark.

Den prisfastsatte varekurv indeholder i høj grad repræsentative og sammenlignelige produkter for både Grønland og Danmark. For at tage hensyn til landenes forskellige forbrugsmønstre inddrages forbrugsvægte i beregningen. Disse afspejler de to landes respektive forbrugsvaner. De anvendte vægte er de samme, som dem der anvendes i beregningen af hhv. det grønlandske og danske forbrugerprisindeks.

Vægtene er i begge lande beregnet med udgangspunkt i tal for det private forbrug fra de to landes nationalregnskab på et overordnet niveau, mens vægtene er underopdelt på et mere detaljeret niveau med udgangspunkt i de to landes forbrugsundersøgelser. Den seneste grønlandske forbrugsundersøgelse er fra starten af 1990'erne, og det må derfor formodes, at det aktuelle forbrugsmønster i Grønland kan afvige noget fra tallene i denne forbrugsundersøgelse. Da den overordnede opdeling i de grønlandske vægte er baseret på aktuelle nationalregnskabstal, er det altså alene underopdelingen, der kan være usikker. Det vurderes derfor også, at betydningen af den ikke-aktuelle forbrugsundersøgelse har begrænset betydning for de beregnede prisniveausammenligninger.

Sammenligning med andre lande

Metoden, som er benyttet ved beregning af prisniveauindeks, giver også mulighed for, at prisniveauet kan sammenlignes med andre landes prisniveau. Som udgangspunkt er det ganske nemt at sammenligne prisniveauet mellem Grønland og andre lande end Danmark ved at anvende den dansk-grønlandske beregning som "bro."

Samtlige varer, der indgår i husholdningernes endelige forbrug, er altså ca. 4 pct. dyrere i Grønland end i Norge. Der er dog nogle forbehold: Varekurven, som er brugt til prissammenligningen mellem Grønland og Danmark, er ikke den samme varekurv, som er brugt til sammenligningen mellem Danmark og det øvrige EU. For de mere overordnede grupper har dette forbehold dog mindre betydning. Basis for beregningen af prisniveauet for sundhedsvæsen, uddannelse og social forsyning (herunder børnepasning) er i EU-regi ikke forbrugernes egenbetaling, men derimod et full cost approach, hvor også det offentlige betalinger medtages i priserne. Prisniveauet for disse tre grupper kan derfor ikke sammenlignes mellem Grønland og EU via de nærværende resultater.